

Hoofdstuk 7

Veroveraars en bestuurders van een grootrijk

I. de Jager

INSTAP

Herhaling vorige les

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Opdracht 9: Ga na wie in Rome publieke macht uitoefende

Res Publica

Natuurlijk hadden de Romeinen, ook over de families heen, gemeenschappelijke belangen. Ze noemden die de Res Publica, de publieke zaak. Er moest bijvoorbeeld worden beslist of er **oorlog** zou worden gevoerd met de buurvölker en, zo ja, hoe het **leger** moest worden samengesteld en wie het zou leiden. En binnen de samenleving wilden ze **de orde** bewaren; er waren **regels** nodig en wie zich daaraan niet hield, kreeg straf.

D15

- a** – Markeer in [D15] wat de Romeinen als publieke zaak beschouwden.
- Brainstorm even over welke gemeenschappelijke belangen er nog waren.
- b** Je ontvangt allemaal een identiteitskaartje; je wordt zelf inwoner van Rome.
- Lees [D16] en markeer daarna op je kaartje je status en stand.
- Vertel aan je klasgenoten wie je bent, wat je doet en tot welke stand je behoort.

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Opdracht 9: Ga na wie in Rome publieke macht uitoefende

De Romeinse standenmaatschappij

STAND	WIE?	MACHT	STATUS
Patriciërs (het patriciaat)	Families van grootgrondbezitters in Rome. Ze beweerden af te stammen van de stichters van de stad.	Patriciërs voelden zich heel belangrijk en waren van oordeel dat zij alle belangrijke beslissingen moesten nemen.	<i>burgers</i>
Plebejers (het plebs)	Gewone Romeinen. Aanvankelijk waren het boeren die land van de patriciërs pachtten. Later, in de groeiende stad, oefenden ze ook veel andere beroepen uit.	Plebejers werden gedomineerd door de patriciërs. Ze hadden zelf weinig inspraak.	
Vreemdelingen	Naarmate de stad groeide, kwamen er steeds meer migranten wonen.	Vreemdelingen werden niet als Romein beschouwd. Ze hadden geen politieke rechten.	<i>niet-burgers</i>
Slaven	Naarmate de veroveringen vorderden, voerden de Romeinen steeds meer slaven in.	Slaven werden niet als volwaardige mens beschouwd. Ze hadden geen rechten. De afstammelingen van vrijgelaten slaven behoorden na één generatie tot de plebejers.	

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Opdracht 9: Ga na wie in Rome publieke macht uitoefende

- d** Er was in de Romeinse samenleving ~~gelijkheid~~ / **ongelijkheid** (streep door wat niet past).
- e** De Romeinse samenleving was een **standenmaatschappij**. Je rechten en plichten werden bepaald door de sociale groep of **stand** waartoe je behoorde.
Licht dat toe door jullie identiteitskaartjes te vergelijken.
- f** Licht aan de hand van jullie personages mondeling toe dat er ook binnen de standen veel ongelijkheid was.
- g** **Besluit**
Duid aan hoeveel publieke macht de verschillende standen hadden.

PATRICIËRS	PLEBEJERS	VREEMDELINGEN	SLAVEN
veel – ~~weinig~~ – ~~geen~~ publieke macht	~~veel~~ – weinig – ~~geen~~ publieke macht	~~veel~~ – ~~weinig~~ – geen publieke macht	~~veel~~ – ~~weinig~~ – geen publieke macht

---

Probleemstellingen:

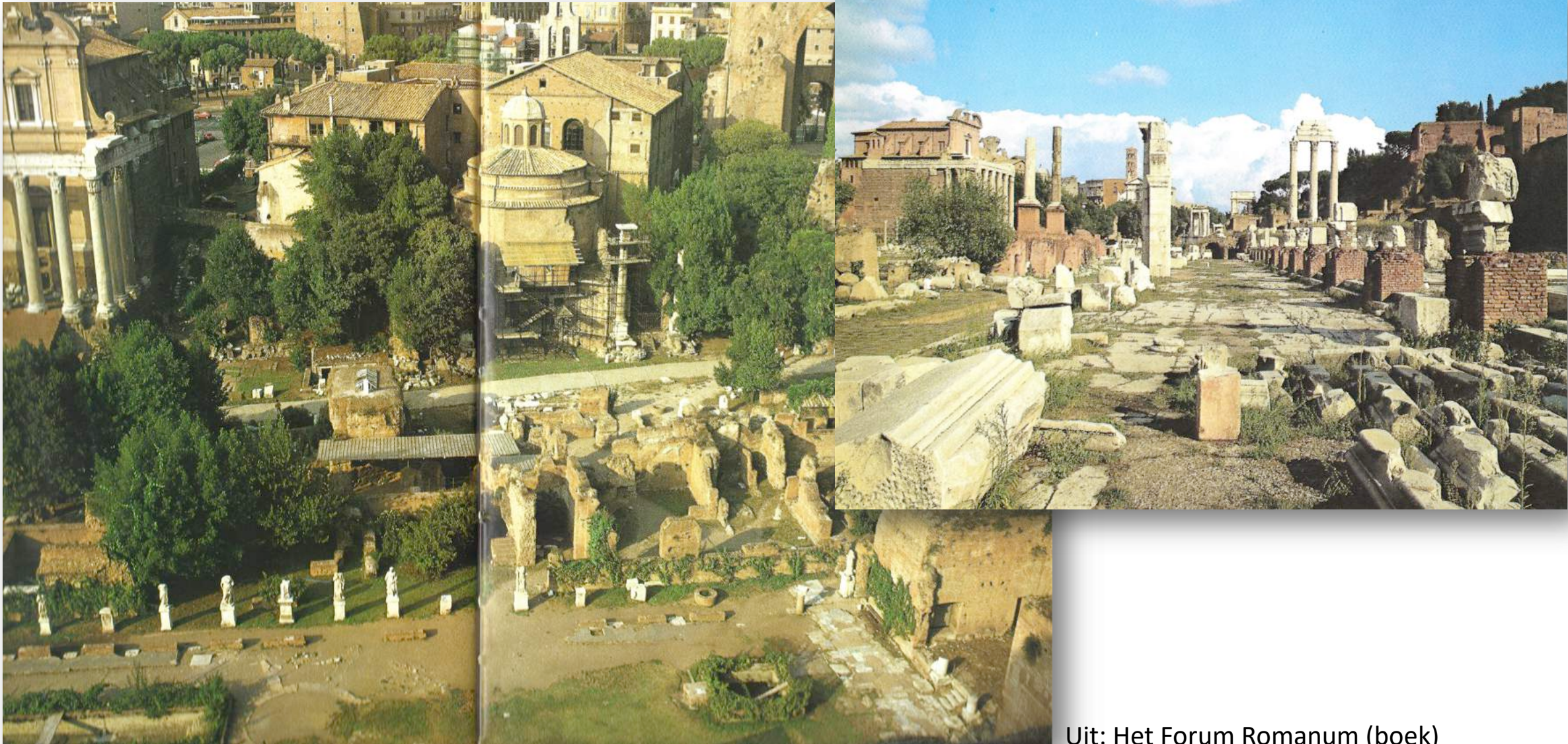
21/04/2021

Veroveraars en bestuurders van een grootrijk

1. Hoe kwam het Romeinse grootrijk tot stand?
2. Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?
3. Hoe veranderde het Romeinse bestuur door de veroveringen?

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

Uit: Het Forum Romanum (boek)

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

Tip

De inleefkaarten
staan ook op de
website

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 122 + 123

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

Senaat

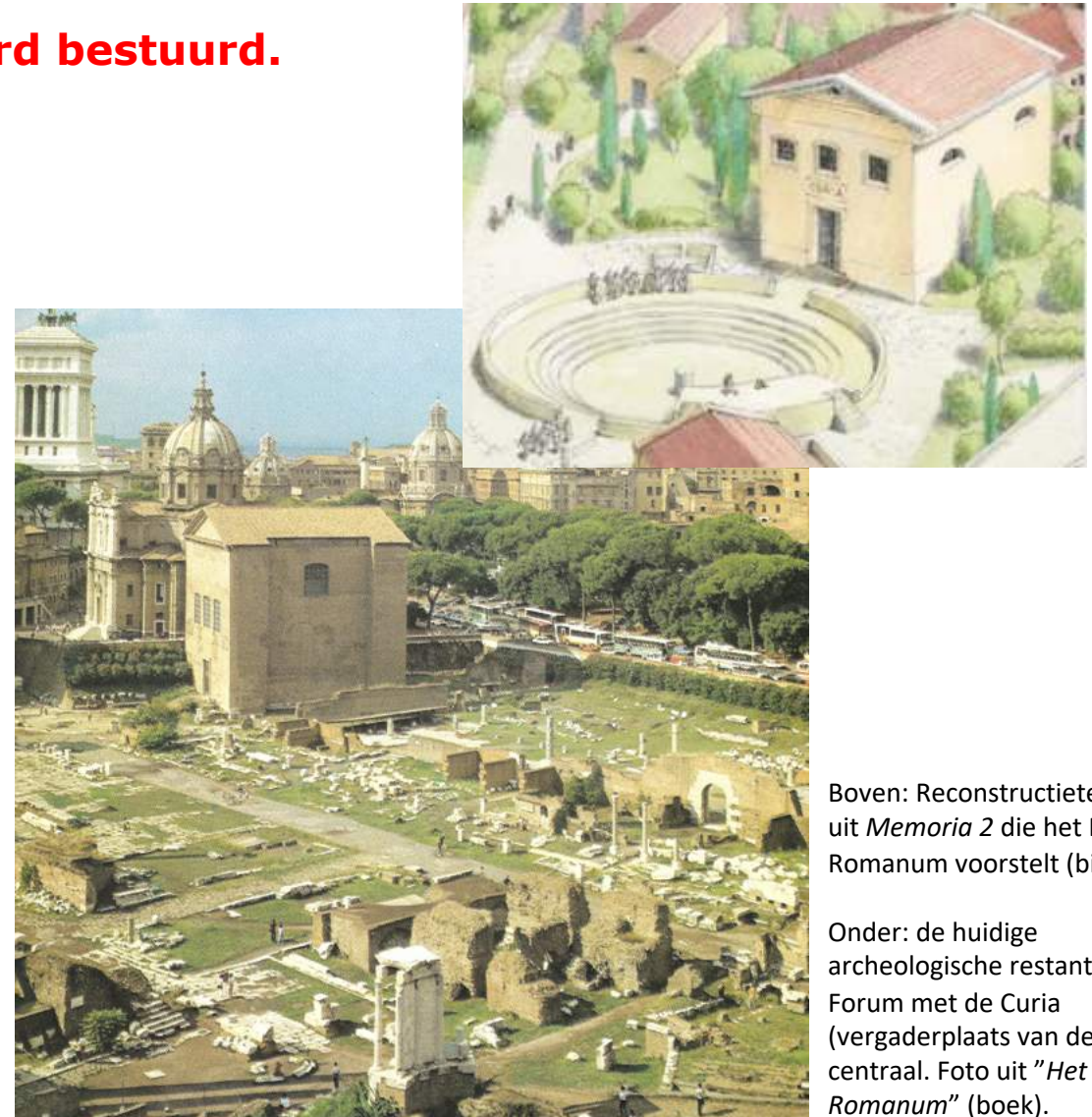
Wie? – *patres familias* van de families uit het patriciaat
– ex-magistraten

Hoeveel? – aanvankelijk 300
– later 600 en meer

Termijn? voor het leven

Taken? – adviezen aan magistraten
– voorstellen nieuwe wetten
– controle van de rijksfinanciën
– controle van de magistraten

Macht? ~~raadgevend~~ / ~~wetgevend~~ /
~~uitvoerend~~ / ~~rechterlijk~~

Boven: Reconstructietekening uit *Memoria 2* die het Forum Romanum voorstelt (bijgeknipt)

Onder: de huidige archeologische restanten op het Forum met de Curia (vergaderplaats van de Senaat) centraal. Foto uit "*Het Forum Romanum*" (boek).

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 122 + 123

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

Let op

- Er waren altijd 2 consuls!
- Duur = maximum 1 jaar
→ elk bestuurt 6 maanden
- Vetorecht t.o.v. elkaar

Kon iedereen zomaar consul worden?

Consul

Wie? verkozen burgers

Hoeveel? 2

Termijn? 1 jaar (pas hernieuwbaar na 10 jaar)

Taken? – recht spreken

– republiek leiden

– leger aanvoeren

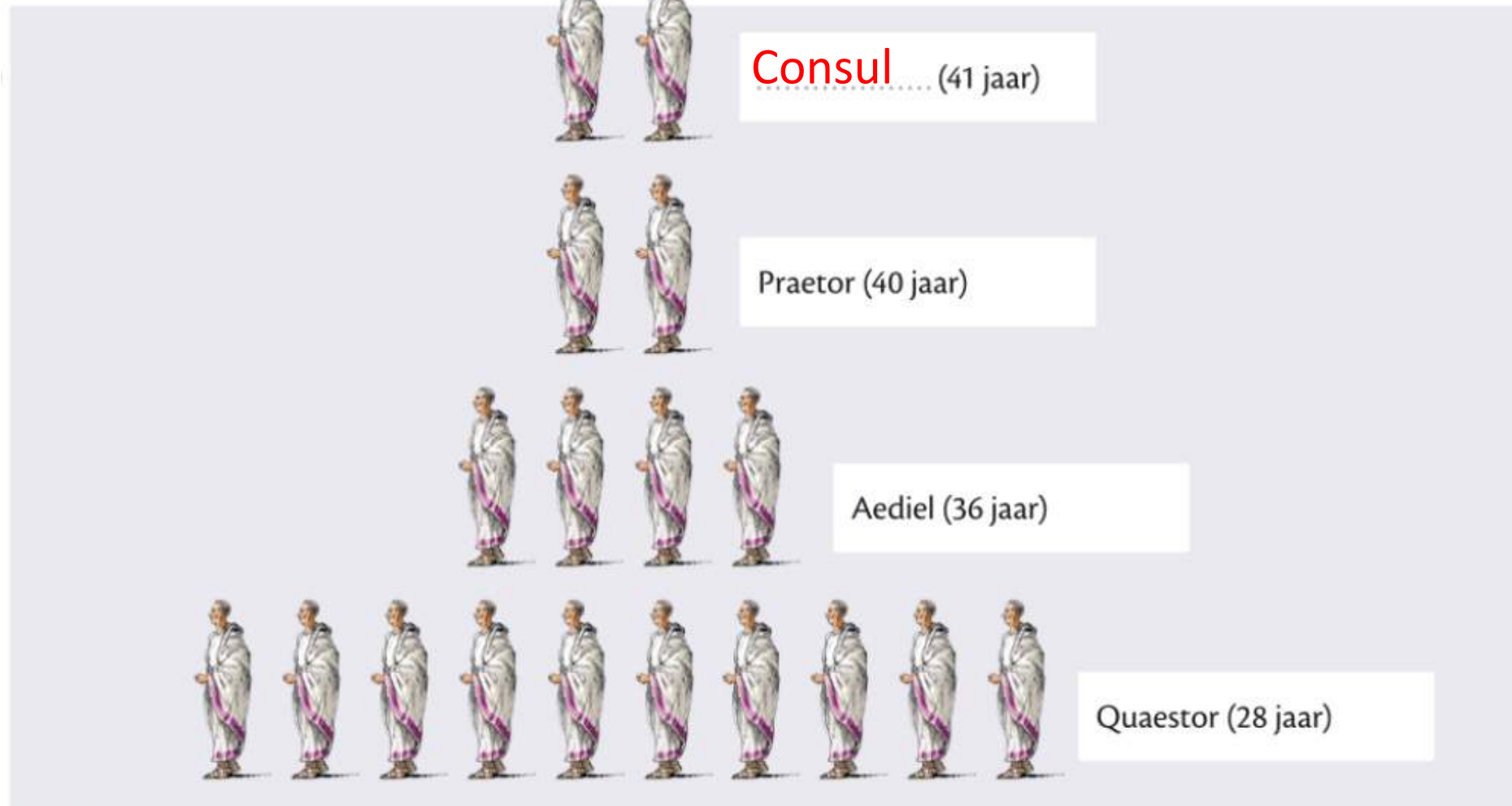
– Senaat en Volksvergadering
voorzitten

Macht? ~~raadgevend / wetgevend /~~
uitvoerend / rechterlijk

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 122 + 123

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

Let op

- Leeftijds-vereisten
- Verplichte volgorde

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 122 + 123

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

Volksvergadering

Wie? alle burgers

Hoeveel? duizenden

Termijn? voor het leven

Taken?

- magistraten verkiezen
- wetten stemmen
- beslissen over oorlog en vrede

Macht? ~~raadgevend~~ / wetgevend /
~~uitvoerend~~ / rechterlijk

Tussen
doortje

Er waren meerdere
volksvergaderingen.

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 122 + 123

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

Lagere magistraten

Wie? verkozen burgers

Termijn? 1 jaar

Macht? ~~raadgevend / wetgevend /~~
uitvoerend / rechterlijk

Standbeeld dat een Romeinse
magistraat voorstelt (70-90 na Chr.)
De foto's zijn genomen in het
Gallo-Romeins Museum – expo
"Oog in oog met de Romeinen"

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 122 + 123

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

Het volk bestuurt mee:

Verschillende beeltenissen van de afkorting "S.P.Q.R." te Rome

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 122 + 123

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

- e – Markeer in de volgende lijst de troeven om in Rome tot magistraat verkozen te worden [D20]. Licht telkens mondeling toe.
- afkomst – beroep – diploma – geslacht – lidmaatschap politieke partij – omkoperij – populariteit – redenaarstalent – rijkdom – succes in de oorlog – vrijgevigheid
- Leg mondeling uit waarom het voor plebejers heel moeilijk was om carrière te maken in de politiek.
  - Geef twee redenen waarom de senatoren bijna uitsluitend patriciërs waren [D17, 20].
  - Licht mondeling toe: in de eerste eeuwen van de republiek was politiek bijna een monopolie (alleenrecht) van de patriciërs.

Politieke carrière in Rome

Het was in Rome niet voor iedereen weggelegd om **politieke carrière** te maken. De elite was ervan overtuigd dat alleen mannelijke patriciërs geschikt waren om de republiek te leiden. Aan politiek doen kostte bovendien enorm veel geld: wie als magistraat wilde worden verkozen, moest eerst zijn **verkiezingscampagne** betalen. Eenmaal verkozen, kreeg hij als **magistraat ook geen wedde**. Hij deed dat allemaal gratis voor de republiek. Meer zelfs: hij **betaalde veel uitgaven uit eigen zak** om bij de bevolking aan **populariteit te winnen**. Want herverkozen worden was niet evident. Het aanzien van de familia en de gens, een grote achterban van **clientes, militaire glansprestaties, vrijgevigheid en omkoperij** waren belangrijke troeven. En natuurlijk moest de kandidaat een **vlotte spreker** zijn om de kiezers op het publieke forum te overtuigen.

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

ROMEINSE REPUBLIEK

RAADGEVEND

WETGEVEND

UITVOEREND

RECHTERLIJK

SENAAT

VOLKSVERG.

MAGISTRATEN

Tip

Je vindt een schema op de website.

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 124

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

Nooit meer machtsmisbruik?

Vóór Rome een republiek werd (509 v.C.), regeerden koningen over de kleine stadstaat [D1]. De Romeinen hadden slechte herinneringen daaraan. Sommige koningen misbruikten hun macht. Dat blijkt uit oude

verhalen die de Romeinen vertelden. Je leerkracht kan ze vertellen. In de republiek wilden ze dergelijk machtsmisbruik vermijden.

D21

Tekening van een Romeinse koning.

Bron:

<https://romeinen.info/jeugd/de-koningstijd-753-tm-510-v-chr/>

TIRAN

509 v. Chr.

**Machtsmisbruik
vermijden**

**Republiek met
2 consuls**

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 124

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

- f** Herbekijk wat je al over de consuls te weten bent gekomen [D17, 19]. Hoe probeerden de Romeinen machtsmisbruik in de republiek te voorkomen? Zijn de volgende beweringen juist of fout? Leg uit waarom je sommige zinnen als 'fout' aanduidt.

OM MACHTSMISBRUIK IN DE REPUBLIEK TE VOORKOMEN ...	J/F	UITLEG
... werden magistraten geloot.	J	Gekozen (Athene = loting)
... waren de consuls altijd met twee.	J	
... was elke consul maar zes maanden echt aan de macht.	J	
... kon de consul in zijn half jaar volledig zijn zin doen.	F	Vetorecht consuls + controle Senaat
... kon een Romein maar één keer consul zijn.	F	1 x per 10 jaar
... werd een schervengerecht (ostracisme) ingericht.	F	Dit was in Athene

Ter herhaling: een slide uit hoofdstuk 5, deelvraag 2

21/04/2021

Foto van *ostrakon* uit de 5e eeuw v.Chr., genomen in het Agora Museum te Athene.

Ostraka, koekjes geïnspireerd op het potschervengerecht

Potscherven, gedateerd in 486 v. Chr.
Bron: Memoria 2

Recept:
<https://dasanderekoek.wordpress.com/tag/koekjes-uit-de-oudheid/>

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 124

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

Dictator

Ca. 500 v.C. dreigden de Sabijnen met oorlog en er werd in Rome gemeld dat een dertigtal Latijnse stammen met één gezamenlijk leger tegen Rome wilden oprukken.

In Rome stegen de angst en de spanning. Wat nu te doen? Toen kwam voor het eerst het voorstel om een dictator te benoemen. Volgens de wet kwamen alleen ex-consuls in aanmerking voor die functie. Er werd een **dictator** aangesteld en die hield een indrukwekkende optocht door de straten. Het volk was sterk onder de indruk en onderwierp zich aan de dictator.

Naar Titus Livius, Ab urbe condita (Sinds de stichting van de stad), Rome, 1ste eeuw v.C.

De Senaat benoemde een dictator. Die kreeg alle macht in handen, maar kon maximaal zes maanden aanblijven.

Lezen

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 124

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

- – In welke omstandigheden stapten de Romeinen af van het principe van twee staatshoofden (consuls) [D22]?
Oorlogsdreiging

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 124

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

- – In welke omstandigheden stapten de Romeinen af van het principe van twee staatshoofden (consuls) [D22]?
Oorlogsdreiging
- Licht mondeling toe waarom het dan aangewezen leek om maar één staatshoofd te hebben in plaats van twee consuls.
Eén staatshoofd is efficiënter: er zijn geen onenigheden.

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 124

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

- g** – In welke omstandigheden stapten de Romeinen af van het principe van twee staatshoofden (consuls) [D22]?
- Oorlogsdreiging**
- Licht mondeling toe waarom het dan aangewezen leek om maar één staatshoofd te hebben in plaats van twee consuls.
  - Wat betekent 'alle macht' [D17]? Licht mondeling toe.

Macht? raadgevend / wetgevend /
uitvoerend / rechterlijk

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 124

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

- – In welke omstandigheden stapten de Romeinen af van het principe van twee staatshoofden (consuls) [D22]?
Oorlogsdreiging
- Licht mondeling toe waarom het dan aangewezen leek om maar één staatshoofd te hebben in plaats van twee consuls.
- Wat betekent 'alle macht' [D17]? Licht mondeling toe.
- Hoe zorgden de Romeinen er voor dat de dictator geen blijvende alleenheerser kon worden?
Maximaal 6 maanden aan de macht.

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 124

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

- h** – Vandaag wordt de benaming dictator nog gebruikt voor sommige staatshoofden. Geef een voorbeeld.
– Waarin lijkt een hedendaagse dictator op de Romeinse? .....
– Waarin verschilt hij daarvan? .....
- i** Lees de definities in [D23] en vul daarna de tijdbalk op p. 144 aan.
- j** Zijn de volgende hedendaagse landen koninkrijken (K) of republieken (R)?

AUSTRALIË	
BELGIË	
DUITSLAND	
FRANKRIJK	

ITALIË	
NEDERLAND	
VERENIGDE STATEN	
ZWEDEN	

Actualisering: hedendaagse dictaturen

Copyright 2020 The Associated Press. All rights reserved.

ANALYSE Het leger van Myanmar grijpt de macht: militaire dictatuur is de regel in het vroegere Birma

di 02 feb 15:21

Rechts: Afbeelding van Kim Jong-Un, dictator van Noord-Korea

Midden: Screenshot van een artikel over de recente militaire staatsgreep in Myanmar (bron: vrtNWS, 2 februari 2021

[\(link naar het artikel\)](#)

Screenshot van een podcast (uit: De Universiteit van Nederland Podcast) die uitzoekt of Rusland kan beschouwd worden als een dictatuur ([link naar de aflevering](#)).

270. Is Rusland een dictatuur?

De Universiteit van Nederland Podcast

0:01 -15:18

1x

15

15

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 124

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

- h** – Vandaag wordt de benaming dictator nog gebruikt voor sommige staatshoofden. Geef een voorbeeld.
- Waarin lijkt een hedendaagse dictator op de Romeinse? **Ze hebben alle macht**
- Waarin verschilt hij daarvan? **Geen tijdsbeperking**
- i** Lees de definities in [D23] en vul daarna de tijdbalk op p. 144 aan.
- j** Zijn de volgende hedendaagse landen koninkrijken (K) of republieken (R)?

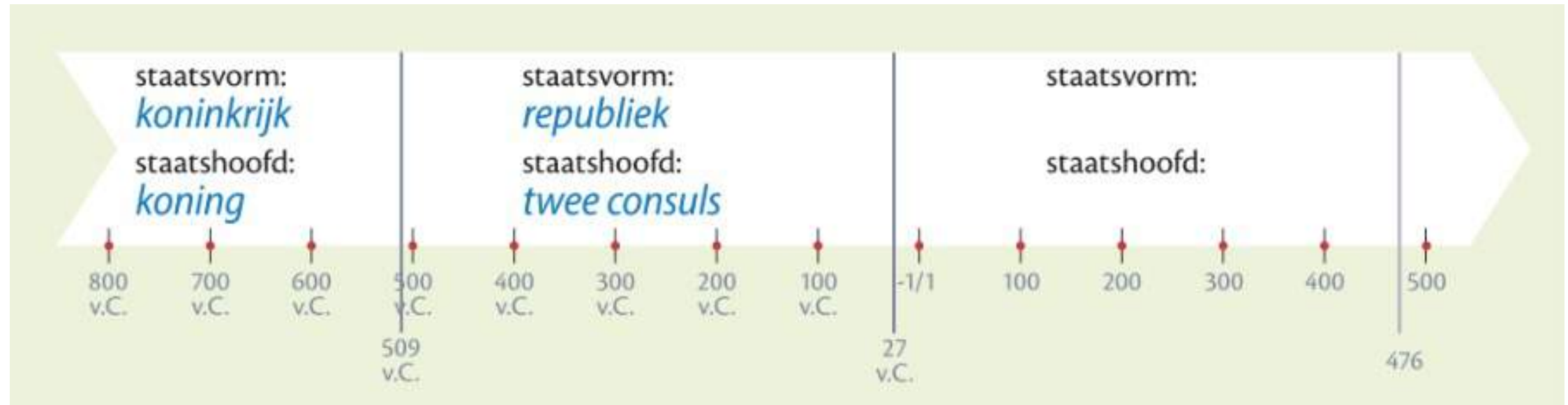
AUSTRALIË	
BELGIË	
DUITSLAND	
FRANKRIJK	

ITALIË	
NEDERLAND	
VERENIGDE STATEN	
ZWEDEN	

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 144

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

Definitie

Koninkrijk = staatsvorm met als staatshoofd een erfelijke koning, levenslang aan de macht.

Republiek = staatsvorm met als staatshoofd een persoon of groep van personen, door het volk gekozen en meestal beperkt in tijd.

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 124

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

Tussen
doortje

Zijn de volgende hedendaagse landen koninkrijken (K) of republieken (R)?

AUSTRALIË	
BELGIË	
DUITSLAND	
FRANKRIJK	

ITALIË	
NEDERLAND	
VERENIGDE STATEN	
ZWEDEN	

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 124

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

j Zijn de volgende hedendaagse landen koninkrijken (K) of republieken (R)?

AUSTRALIË	K
BELGIË	
DUITSLAND	
FRANKRIJK	

ITALIË	
NEDERLAND	
VERENIGDE STATEN	
ZWEDEN	

De Britse Queen Elisabeth, staatshoofd in Australië.

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 124

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

j Zijn de volgende hedendaagse landen koninkrijken (K) of republieken (R)?

AUSTRALIË	K
BELGIË	K
DUITSLAND	
FRANKRIJK	

ITALIË	
NEDERLAND	
VERENIGDE STATEN	
ZWEDEN	

Koning Filip van België met zijn dochter
(en troonopvolgster) Elisabeth

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 124

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

j Zijn de volgende hedendaagse landen koninkrijken (K) of republieken (R)?

AUSTRALIË	K
BELGIË	K
DUITSLAND	R
FRANKRIJK	

ITALIË	
NEDERLAND	
VERENIGDE STATEN	
ZWEDEN	

Angela Merkel, bondskanselier van Duitsland.
Beeld uit Madame Tussauds Amsterdam

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 124

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

j Zijn de volgende hedendaagse landen koninkrijken (K) of republieken (R)?

AUSTRALIË	K
BELGIË	K
DUITSLAND	R
FRANKRIJK	R

ITALIË	
NEDERLAND	
VERENIGDE STATEN	
ZWEDEN	

*Vive la République,
vive la France!*

Emmanuel Macron, president van Frankrijk,
met zijn vrouw Brigitte Macron

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 124

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

j Zijn de volgende hedendaagse landen koninkrijken (K) of republieken (R)?

AUSTRALIË	K
BELGIË	K
DUITSLAND	R
FRANKRIJK	R

ITALIË	R
NEDERLAND	
VERENIGDE STATEN	
ZWEDEN	

Sergio Mattarella, president van Italië

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 124

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

j Zijn de volgende hedendaagse landen koninkrijken (K) of republieken (R)?

AUSTRALIË	K
BELGIË	K
DUITSLAND	R
FRANKRIJK	R

ITALIË	R
NEDERLAND	K
VERENIGDE STATEN	
ZWEDEN	

Koning Willem-Alexander der Nederlanden en
zijn vrouw Maxima

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 124

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

j Zijn de volgende hedendaagse landen koninkrijken (K) of republieken (R)?

AUSTRALIË	K
BELGIË	K
DUITSLAND	R
FRANKRIJK	R

ITALIË	R
NEDERLAND	K
VERENIGDE STATEN	R
ZWEDEN	

Joe Biden,
president van Amerika sinds 2021

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

Cursus: blz. 124

Opdracht 10: Ga na hoe de stadstaat Rome werd bestuurd.

j Zijn de volgende hedendaagse landen koninkrijken (K) of republieken (R)?

AUSTRALIË	K
BELGIË	K
DUITSLAND	R
FRANKRIJK	R

ITALIË	R
NEDERLAND	K
VERENIGDE STATEN	R
ZWEDEN	K

Carl Gustaf XVI, koning van Zweden samen met
zijn vrouw

Besluit

21/04/2021

VRAAG
2

Hoe werd de stadstaat Rome bestuurd?

De **familia** vormde de basis van de Romeinse samenleving. Ze was meer dan een gezin vandaag: naast de ouders en de kinderen bevatte ze ook de schoondochters, de kleinkinderen en de slaven. De **pater familias** bestuurde zijn familia als een alleenheerser. De Romeinse samenleving was een **patriarchale samenleving**.

Arme Romeinen zochten als cliens steun en bescherming bij een patronus, de pater familias van een rijke familie. In ruil daarvoor klusten ze voor de patronus en stemden voor hem als hij in de politiek ging.

Verwante families vormden samen een gens. Binnen die grote groep bestond een sterke **solidariteit**. Zo vormde de gens een belangrijke macht in de samenleving.

In de Romeinse samenleving was er **ongelijkheid**. De machtigste **stand** was die van de **patriciërs**, de grootgrondbezitters. De gewone Romeinen, kleine boeren en andere beroepen, vormden de stand van de **plebejers**. Ze werden beschouwd als tweederangsburgers. Toen de stad groeide, werd de groep **vreemdelingen** en **slaven** steeds groter. De Romeinse samenleving was een **standenmaatschappij**. Rechten en plichten werden bepaald door de stand waartoe iemand behoorde.

Alleen de mannelijke burgers – patriciërs en plebejers – konden mee beslissen over de gemeenschappelijke belangen (Res Publica) van de **stadstaat**: oorlog en vrede, openbare orde, recht, financiën ... Aanvankelijk was Rome een **koninkrijk**. Vanaf 509 v.C. werd het een **republiek**.

Alle burgers konden in de **Volksvergadering** wetten stemmen en magistraten verkiezen. De Volksvergadering vormde de **wetgevende macht**. In de **Senaat** zetelden bijna uitsluitend patriciërs, de patres familias van de rijke families en de ex-magistraten. De Senaat was vooral een **raadgevende** vergadering. Maar het grote aanzien van de senatoren gaf hun veel gezag. Tegen de wil van de Senaat in beslissen, was bijna onmogelijk.

De **magistraten** vormden de **uitvoerende** en de **rechterlijke macht**. Ze werden door de Volksvergadering verkozen. Aan het hoofd van de republiek stonden twee **consuls**. Er waren heel wat regels om machtsmisbruik te voorkomen. Zo beschikte een consul over een **vetorecht** waarmee hij beslissingen van zijn collega ongedaan kon maken. Alleen in noodgevallen werd er heel uitzonderlijk voor een half jaar een **dictator** aangesteld. Die kreeg tijdelijk alle macht in handen om de noodsituatie op te lossen.

Een **politieke carrière** in Rome was niet voor iedereen weggelegd. Alleen mannen uit de rijkste families beschikten over voldoende aanzien en geld om telkens opnieuw verkozen te worden en zo op te klimmen tot de hoogste politieke rang. In de eerste eeuwen van de republiek was politiek bijna een **monopolie** van de patriciërs.

Kijk op de website voor mindmaps.

Tip

Oefening

Maak zelf een mindmap of gebruik de halfingevulde en vul deze aan!